

23 Cdo 4281/2008

K důkaznímu břemenu a difamujícím informacím

Procesní břemeno důkazní nese ten, kdo určité difamující informace tvrdí.

ROZSUDEK

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Ing. Jana Huška a soudců JUDr. Pavla Horáka, Ph. D. a JUDr. Zdeňka Dese v právní věci žalobkyně Strategie Consulting s. r. o., se sídlem v Praze 10 - Vinohrady, Pod Rapidem 10, IČ 25792920, zastoupeného Mgr. Kryštofem Mannem, advokátem se sídlem v Praze 1, Maiselova 15, PSČ 110 00, proti žalované PAROLA, spol. s r. o., se sídlem v Jihlavě, Fritzova 1552/34, PSČ 586 01, IČ 18199283, o ochranu proti jednání nekalé soutěže, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 25 Cm 111/2005, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. července 2008, č. j. 7 Cmo 97/2008-73, takto:

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 7. 2008, č. j. 7 Cmo 97/2008-73 se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Krajský soud v Brně rozhodl rozsudkem ze dne 8. října 2007, č. j. 25 Cm 111/2005-43, že žaloba se žádostí, aby žalované byla uložena povinnost zdržet se zveřejnění článku s názvem Výběrové řízení na Kraji mi doslova vyrazilo dech! autorů J. Š. a P. K. ze dne 10. 6. 2005 a článku s názvem Zakázka autora P. K. ze dne 10. 6. 2005 v internetovém periodiku Jihlavské listy, se zamítá (výrok I.), dále žaloba se žádostí, aby žalované byla uložena povinnost vydat toto písemné prohlášení: "PAROLA spol. s r. o. odvolává výroky obsažené v článku s názvem Výběrové řízení na Kraji mi doslova vyrazilo dech! v čísle SVI/46 Jihlavských listů ze dne 10. 6. 2005 a v internetovém periodiku Jihlavské listy s datem 10. 6. 2005, ze kterých přímo či nepřímo vyplývá, že výběrové řízení na veřejnou zakázku zadavatele kraj Vysočina na zajištění výroky a distribuce novin kraje Vysočina mohlo být neoprávněně ovlivněno ve prospěch společnosti Strategie Consulting, s. r. o., a to v důsledku nesprávného nastavení kritérií pro výběr nejvhodnějšího uchazeče, v důsledku neoprávněného proklamování společnosti Strategie Consulting, s. r. o. nebo v důsledku korupčního jednání, a to zejména následující výroky, které jsou v počtu šesti konkrétně citovány, se zamítá (výrok II.), dále žaloba se žádostí, aby žalované byla uložena povinnost zaplatit přiměřené zadostiučinění ve výši 500.000,- Kč, se zamítá (výrok III.), dále žalobci se právo na zveřejnění I. - III. výroku tohoto rozsudku jedenkrát v deníku Mladá Fronta Dnes, v regionální části Vysočina na náklady žalované, nepřiznává (výrok IV.) a konečně je žalobkyně je povinna nahradit žalované náklady řízení ve výši 52.847,- Kč (výrok V.).

Soud prvního stupně po provedeném obsáhlém dokazování dospěl k závěru, že v jednání žalované nebyly naplněny ani veškeré zákonem vyžadované znaky generální klauzule nekalé soutěže (§ 44 odst. 1 obchodního zákoníku - dále též "obch. zák."), a to konkrétně pojmový znak rozporu tohoto jednání přivodit žalobkyni újmu a tím spíše pak nemohlo dojít k naplnění znaků zvláštní skutkové podstaty zlehčování (§ 50 odst. 1 a 2 obch. zák.), a proto soudu nezbylo než žalobu v celém rozsahu jako nedůvodnou zamítnout.

K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Olomouci rozsudkem v záhlaví označeným rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I.) a uložil žalobkyni zaplatit žalované náhradu nákladů odvolacího řízení v částce 58.815,- Kč.

Odvolací soud měl za správná skutková zjištění i právní závěry soudu prvního stupně a zejména odkázal na [čl. 10 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod](#) o právu na informace a jejich svobodné sdělování a současně zdůraznil, že právo na svobodu projevu je omezeno právy jiných. Odvolací soud dále dovodil, že ze skutkových zjištění jednoznačně vyplývá, že žalobkyni napadené dva články zveřejněné dne 10. 6. 2005 v periodiku vydávaném žalovanou Jihlavské listy, nesměřují vůči žalobkyni, ale jsou kritikou kraje Vysočina při zadávání kritérií veřejné zakázky. V dané věci nelze přehlédnout, že je to žalobkyně, kdo z textu článků dovozuje vlastní úvahy, svým způsobem dotváří možnost jejich "jiného" pochopení či [interpretace](#) publikovaného textu. Ze skutkových zjištění však naopak vyplývá, že jednání žalované v rozporu s dobrými mravy soutěže není a proto není ani objektivně s to přivodit žalobci újmu, když se nijak o poměrech žalobkyně, její činnosti a jejich produktech nezmiňuje. Odvolací soud tak shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně se proti žalované zcela nedůvodně domáhá ochrany proti jednání nekalé soutěže a proto rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil ([§ 219](#) o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání ze dne 19. 8. 2008, včetně doplnění ze dne 29. 9. 2008 "do všech výroků" a má je za přípustné podle [§ 237 odst. 1 písm. c\)](#) a [odst. 3](#) cit. ustanovení o. s. ř. Dovolatelka se domnívá, že řešená otázka má zásadní právní význam, neboť ji dovolací soud dosud neřešil a stabilní [judikatura](#) k této otázce neexistuje.

Dovolatelka vytýká, že oba soudy nehodnotí dotčený text komplexně, ale spíše se formálně a jednotlivě zaměřily na konkrétní věty vytržené z kontextu. Nejde o hodnocení důkazů, ale o hodnocení jednání jako takového, tj. výroků a obsahem tištěného textu.

Jako dovolací důvody uvádí dovolatel důvody podle [§ 241a odst. 2 písm. a\)](#) a [b\)](#) o. s. ř..

Dovolatelka má za to, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, když soud došel k zjevně nesprávným skutkovým závěrům, zejména, že označené články nesměřují vůči žalobci, ale jsou kritikou kraje Vysočina. V člancích je jednoznačně poukazováno na korupční prostředí výběrového řízení, je zdůrazňována neobvyklost nastavených kritérií a vyjádřen názor, že zakázka byla připravena pro žalobce, který řízení vyhrál. V tomto kontextu uvedený text zcela jasně poškozují žalobce, který je zmiňován jako vítěz zkorumpovaného výběrového řízení. I když byly citace jednotlivých vyjadřujících se osob vyznačeny a jednalo se tedy o názor třetí osoby (osob), právě tyto citace hovoří o amorálnosti předmětného výběrového řízení. Dle stávající judikatury Ústavního soudu není v případě citací vyloučena odpovědnost vydavatele tisku. Dovolatelka též namítá, že odvolací soud své rozhodnutí odůvodnil

především odkazem na odůvodnění soudu prvního stupně a to nevyhovuje požadavkům občanského soudního řádu, aby rozsudek nemohl být považován za nepřezkoumatelný. Dovolatelka shrnuje, že pokud je uváděn jako vítěz zkorumpovaného výběrového řízení, je takový údaj způsobilý přivodit újmu a takové jednání není v souladu s dobrými mravy soutěže.

V doplnění dovolání v rámci dovolací lhůty dovolatelka konečně uvádí, že žalovaná předmětné články uveřejnila ve vlastních novinách a autorem článků byl dokonce jednatel žalované, přičemž tato tzv. kritika postupu kraje měla evidentně za cíl "zastašit" vyhlášovatele soutěže, resp. jej přimět, aby soutěž zrušil a donutit jej vybrat nabídku žalované. Soudy obou stupňů posoudily věc v rozporu s hmotným právem.

Se zřetelem k době vydání rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s bodem 12 čl. II přechodných ustanovení zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony - občanský soudní řád ve znění účinném do 30. června 2009.

Nejvyšší soud, jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.), po zjištění, že dovolání žalobkyně bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) nejprve zkoumal, zda je dovolání přípustné.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti rozsudku, jímž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, upravuje ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Předpokladem přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, že řešená právní otázka měla pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou otázku, na níž výrok odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení založen. Zásadní právní význam pak má rozhodnutí odvolacího soudu zejména tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu). Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Odvolací soud v projednávané věci nesprávně aplikoval ustanovení § 44 obch. zák. a ustanovení § 50 obch. zák. na zjištěný skutkový stav. Právní posouzení věci odvolacím soudem je proto nesprávné a dovolání je opodstatněné.

V posuzovaném případě ze skutkových zjištění vyplývá, že oba účastníci byli účastníky veřejné soutěže zadavatele Kraj Vysočina s názvem "Noviny kraje Vysočina". Vítězem této soutěže se stala žalobkyně. Žalovaná poté v jí vydávaných Jihlavských listech dne 10. 6. 2005 uveřejnila článek autorů J. Š. a P. K. s názvem "Výběrové řízení na Kraji mi doslova vyrazilo dech!" a sloupek P. K. "Zakázka" oba tyto články se týkaly předmětného výběrového řízení na zajištění výroby a distribuce Novin Kraje Vysočina. V předmětném článku se v textu mj. uvádí, že "U státní správy je nastavení takového poměru kritérií (60% kreativita novin, 25 % cena, 15% distribuce pro výběr vítěze veřejné zakázky) velmi neobvyklé a dovolím si tvrdit, že překročilo hranici únosnosti správy veřejných financí, o morálce nemluvě, prohlašuje A. K. z Jihlavy, jeden z neúspěšných účastníků výběrového řízení."

Dále bylo v článku uvedeno, že "Navržené hodnocení se však nezdálo nejen Koutnému, ale dokonce i některým radním". Na to bylo uvedeno "Připadalo nám, jako by byla zakázka připravena pro dosavadního vydavatele (Strategie Consulting, s. r.o. - pozn. redakce, potvrzuje jeden z radních, který si nepřeje být jmenován". V další části článku je uvedeno, že "Vedoucí sekretariátu hejtmána M. K. v médiích proklamoval stávajícího dodavatele, což je snad proti etice poctivého výběrového řízení, které má dát rovnou šanci všem," tvrdí K. a to tím, že Kraj zveřejnil zprávu, v níž proklamativně popisuje vítězství Krajských novin v soutěži Zlatý středník, čímž ovlivňoval členy výběrové komise, aniž by bylo uvedeno, že v této kategorii bylo přihlášeno pouze 7 tiskovin. Na to bylo uvedeno, že "Logicky pak účastníky tendru napadají myšlenky na korupční prostředí, míní K.", který zjistil uvedenou skutečnost. Poté je v článku ústy Koutného kritizováno jednání Kraje.

Ve sloupku "Zakázka" jsou opět kritizována kritéria výběru, která byla rozhodná pro určení vítěze výběrového řízení a dále bylo kritizováno to, že Kraj před výběrovým řízením prezentoval úspěch současných novin tím, že ve vlastní tiskové zprávě uvedl, že v soutěži o Zlatý středník soutěžilo 158 tiskovin v různých kategoriích a noviny kraje byly první. Nebylo však uvedeno, že v kategorii, kde se noviny staly vítězem, soutěžilo pouze 7 tiskovin. Členy výběrového řízení tak to mohlo ovlivnit, neboť současný vydavatel novin se výběrového řízení také zúčastnil.

Podle § 44 odst. 1 obch. zák. nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům.

Podle § 50 odst. 1 a 2 obch. zák. zlehčováním je jednání, jímž soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech výrobcích nebo výkonech jiného soutěžitele nepravdivé údaje způsobilé tomuto soutěžiteli přivodit újmu. Zlehčováním je i uvedení a rozšiřování pravdivých údajů o poměrech, výrobcích nebo výkonech jiného soutěžitele, pokud jsou způsobilé tomuto soutěžiteli přivodit újmu. Nekalou soutěží však není, byl-li soutěžitel k takovému jednání okolnostmi donucen (oprávněná obrana).

Dovolací soud na základě skutkových zjištění (viz shora uvedené pasáže inkriminovaného článku a sloupku) dospěl k závěru, že odvolací soud posoudil jednání žalovaného z hlediska ustanovení § 44 odst. 1 obch. zák. a § 50 odst. 1 obch. zák. nesprávně.

Koncepce obou publikovaných článků je postavena především na kritice výběrového řízení Kraje Vysočina na vydavatele krajských novin a obsahuje kritiku postupu kraje Vysočina při informování o vítězství Krajských novin v soutěži o Zlatý středník. Převážná část publikované kritiky má charakter hodnotících soudů, které samy o sobě nečiní tyto projevy nedovolenými. Z přiměřenosti projevu kritiky vybočuje publikovaný výrok o tom, že "logicky účastníky tendru napadají myšlenky na korupční prostředí". Přestože tento výrok je obsažen v části článku kritizující rovněž vítězství Krajských novin o tzv. Zlatý středník, z kontextu celého článku, z užití slova "tendru" je

zřejmé, že publikace tohoto údaje směřovala k výběrovému řízení na noviny Kraje Vysočina, jehož se oba účastníci účastnili jako soutěžitelé. Užití slovního spojení "korupční prostředí" k označení výběrového řízení ("tendru"), jehož vítězkou se stala žalovaná, ve spojení se souborem dalších publikovaných údajů (např. "připadalo nám, jako by byla zakázka připravena pro dosavadního vydavatele"), je rozšiřování údajů, které jsou objektivně způsobilé přivodit újmu žalobkyni jako jinému soutěžiteli neboť předpokládají aktivní (korupční) jednání nejen organizátora výběrového řízení, ale i toho, kdo v něm zvítězil, tedy žalované. Takové označení jednání jiného soutěžitele je současně neslučitelné s dobrými mravy hospodářské soutěže.

Přestože uvedený výrok byl v článku připisován A. K., který byl jednatelem společnosti Multima Group, spol. s r. o., která se soutěže též zúčastnila, nezbavuje to žalovanou jako vydavatelku periodika odpovědnosti za převzaté sdělení (citaci) třetí osoby (k tomu srov. náleze Ústavního soudu ze dne 17. února 2004, sp. zn. III ÚS 73/02).

Podle dovolacího soudu umožnila-li žalovaná ve svém periodiku vydání uvedeného sdělení, jde, v případě jeho nepravdivosti, o jednání soutěžitele (žalované) v hospodářské soutěži (oba účastníci jsou vydavatelé ucházející se o obdobné zakázky na trhu), které je v rozporu s dobrými mravy soutěže, soutěžitel jimi rozšiřuje o poměrech jiného soutěžitele (žalobkyně) nepravdivé údaje a jde současně o jednání, které je způsobilé tomuto jinému soutěžiteli způsobit újmu.

V případě nepravdivosti rozšiřovaných údajů žalovanou má jednání žalované znaky nekalé soutěže ve smyslu jednak generální [klauzule](#) podle ustanovení [§ 44 odst. 1](#) obch. zák. a současně tato vyjádření mají zlehčující charakter a vedou k očernování druhého soutěžitele podle ustanovení [§ 50 odst. 1](#) obch. zák. Na projednávanou věc nedopadá ustanovení [§ 50 odst. 2](#) obch. zák., které předpokládá, oproti ustanovení [§ 50 odst. 1](#) obch. zák., možnou újmu v poměrech soutěžitele i rozšiřováním údajů pravdivých.

Klíčovou otázkou pro posouzení projednávané věci je proto otázka pravdivosti publikovaného údaje. Tvrzené difamující informace přitom musí prokázat ten, kdo je tvrdí. V daném případě žalovaná (k tomu srov. náleze Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2005, sp. zn. [I. ÚS 453/03](#)). V uvedeném rozsahu tak žalovaná nese procesní břemeno důkazní k prokázání, že výběrové řízení ("tendr") bylo ovlivněno "korupčním prostředím". prokáže-li žalovaná uvedený tvrzení, je uplatněný nárok žalobkyně nedůvodný. V opačném případě bude na odvolacím soudu, aby se zabýval žalobkyní uplatněnými prostředky ochrany proti nekalé soutěži ve smyslu ustanovení [§ 53](#) obch. zák.

Nejvyššímu soudu proto nezbylo, než podle [§ 243b odst. 2](#) o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení.

O nákladech řízení včetně řízení dovolacího bude podle [§ 243d odst. 1](#) o. s. ř. rozhodnuto v novém rozhodnutí o věci.

Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 23. února 2011

JUDr. Ing. Jan Hušek

předseda senátu